

કાપણી પછી તરત જ ટેકાના ભાવે ચણાનું વેચાણ કરવાનો નિર્ણય ખેડૂતો લઈ શકે છે

ચણા એ ભારતનો મુખ્ય કઠોળ પાક છે, જે સદીઓથી વ્યાપકપણે ઉગાડવામાં આવે છે અને કુલ કઠોળ ઉત્પાદનમાં લગભગ ૪૦ ટકા હિસ્સો ધરાવે છે. ભારત દુનિયામાં સૌથી વધુ ચણાનું ઉત્પાદન કરતો દેશ છે અને છેલ્લા દાયકામાં ભારતમાં ચણાના વાવેતરમાં સતત વધારો થયેલ છે. સને ૨૦૧૧-૧૨ માં ચણાનું વાવેતર ૮૩ લાખ હેક્ટરમાં થયેલ હતું, જે વધીને ૨૦૨૧-૨૨ માં ૧૧૪ લાખ હેક્ટર થયેલ છે. જો કે, વરસાદની અનિયમિતતા, પ્રતિકુળ હવામાન અને રોગના ઉપદ્રવ વગેરેને કારણે દેશમાં ચણાના ઉત્પાદનમાં વધ-ઘટ જોવા મળે છે. ચાલુ વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ માં ચણાનું વાવેતર ઘટીને ૧૧૨ લાખ હેક્ટરમાં થવાનો અંદાજ છે, જો કે, ઉત્પાદન ગત વર્ષ જેટલું જ (૧૩૬ લાખ ટન) થશે.

ચાલું વર્ષે દેશમાં કઠોળનું ઉત્પાદન વિક્રમ જનક સ્તરે ૨૭૮ લાખ ટન (બીજો આગોતરો અંદાજ તા. ૧૪-૦૨-૨૦૨૩) જેટલું થવાનો અંદાજ છે, જે ગત વર્ષ (૨૭૩ લાખ ટન) ની તુલનામાં લગભગ ૫ લાખ ટન જેટલું વધુ થશે. જે દેશની કુલ વપરાશ અંદાજે ૨૫૦ લાખ ટન કરતા ઘણું વધારે છે. ગુજરાતમાં ચાલું વર્ષે ચણાનું વાવેતર અંદાજે ૮ લાખ હેક્ટર જેટલું થયેલ છે જે ગત વર્ષે ૧૧ લાખ હેક્ટર જેટલું થયું હતું અને કેટલાક જીલ્લામાં સુકારાને કારણે પાકની સ્થિતિ નબળી રહી હતી જેના કારણે ઉત્પાદન પણ ગત વર્ષ (૨૧ લાખ ટન) કરતા ૫.૫ લાખ ટન જેટલું ઓછું થશે.

દેશમાં સને ૨૦૨૦-૨૧ માં ૨.૯૫ લાખ ટન ચણાની આયાત થયેલ હતી, જે ઘટીને ૨૦૨૧-૨૨ માં ૨ લાખ ટન થયેલ છે, અને ૧.૮ લાખ ટન ચણા સહિત કુલ ૫ લાખ ટન કઠોળની નિકાસ થયેલ છે. ચાલું વર્ષે કુલ કઠોળની આયાત ૧૯ લાખ ટન કરતાં પણ ઓછી થશે, જે ગત વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માં ૨૫ લાખ ટન હતી. આથી, ચણાનો ભાવ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૧ માં મહાના ૧૦૦૦ જેટલો હતો, જે સતત ઘટીને માર્ચ, ૨૦૨૨ માં મહાના રૂ. ૯૦૦ થયો હતો. ત્યાર પછી ગુજરાતની વિવિધ બજારોમાં ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૩ સુધી થોડા ઉતાર-ચઢાવ સાથે આ સ્તરે રહેલ છે અને જે ચાલું વર્ષે પણ થોડી વધ-ઘટ સાથે આ સ્તરે રહેવાની ધારણા છે. જો કે ટેકાના ભાવે ખરીદી ચાલું થતા ભાવ થોડા વધશે. ભારત સરકારશ્રીએ સને ૨૦૨૨-૨૩ ની રવિ ઋતુ માટે ચણાના ટેકાના ભાવ મહાના રૂ. ૧૦૬૭ (કિવન્ટલ ઈઠ રૂ. ૫૩૩૫) નક્કી કરેલ છે, જે ગયા વર્ષે રૂ. ૧૦૪૬ હતો. સને ૨૦૨૧-૨૨માં નાફેડ દ્વારા દેશમાંથી ટેકાના ભાવે કુલ ૨૫.૫૫ લાખ ટન ચણાની ખરીદી કરવામાં આવી હતી, જે પૈકી ગુજરાતમાંથી ૫.૩૬ લાખ ટન જેટલી ચણાની ખરીદી કરવામાં આવી હતી (જે કુલ ઉત્પાદનના આશરે ૨૫ ટકા જેટલી થયેલ).

ઉપરોક્ત વિગતોને ધ્યાનમાં લઈ, કૃષિ અર્થશાસ્ત્ર વિભાગ, જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટી, જૂનાગઢની સંશોધન ટીમે દાહોદ માર્કેટિંગ ચાર્ડનાં ચણાના ઐતિહાસિક માસિક ભાવનું વિશ્લેષણ કરેલ છે. જેના તારણ મુજબ એવું અનુમાન છે, કે **ચણાનો ભાવ માર્ચ - એપ્રિલ, ૨૦૨૩ દરમિયાન કાપણી સમયે મહાનાં રૂ. ૯૨૦ થી ૧૦૨૦ (કિવન્ટલ ઈઠ રૂ. ૪૬૦૦-૫૧૦૦) જેટલા રહેવાની સંભાવના છે.** જેથી ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, ખેડૂત ભાઈઓ પોતાની રીતે નિર્ણય કરીને ચણાનો સંગ્રહ ન કરતા, કાપણી પછી તરત જ શક્ય તેટલો જથ્થો ટેકાના ભાવે (ખરીદ કેન્દ્રો ખાતે માર્કેટ ચાર્ડમાં) વેચાણ કરવા સુચન છે.

દેશમાં કઠોળ પાકોનું વધુ ઉત્પાદન અને તેમાં પણ ખાસ કરીને ચણાના વધુ ઉત્પાદનને કારણે ભવિષ્યમાં ચણાના ભાવ વધવાની શક્યતા ઓછી છે. જો કે, ટેકાનો ભાવ બજારને સારો ટેકો આપશે.